

ÖĞRENME ve DEĞİŞİM (KENDİNİ DEĞERLENDİRME ÇALIŞMASI)

Erdal BAY*
Şerafettin KARAKAYA**
Aysun YEŞİLYURT***

ÖZET

Öğrenme, yaşama uyum sağlamanın anahtarı ve bireyin hayatını anlamlandırmasıdır. Öğrenme sonucunda bireylerde, psikolojik, sosyal ve felsefi anlamlarda değişimler meydana gelir. Bu çalışmanın amacı, "öğretmenlik mesleğine giriş" dersindeki öğrenme sürecinin sonucunda, öğretmen adaylarında felsefi, sosyolojik ve psikolojik açılardan ne gibi değişimler olduğunu incelemektir. Araştırma 45 öğretmen adayı üzerinde gerçekleştirilmiştir. Veri toplama aracı olarak kendini değerlendirme formu kullanılmıştır. Elde edilen nitel verilerin analizi sonucunda, öğrenme sürecinin öğretmen adaylarında psiko-sosyal ve felsefi anlamda değişimlere yol açtığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Öğrenme, Öğrenmenin Önemi, Kendini Değerlendirme, Öğretmen Eğitimi, Değişim

ABSTRACT

Learning is a key to adjustment to life and makes one's life meaningful. In some sense, people can change psychologically, socially and philosophically by learning. The aim of this study is to investigate the psychological, sociological and philosophical changes on pre-service teachers at the end of the course "Introduction to Teacher Education". The study has been carried out on 45 preservice teachers and a self- evaluation questionnaire was used to collect the data. The analysis of qualitative data revealed that learning process caused positive psycho-social and philosophical changes on prospective teachers.

Key Words: Learning, Importance of Learning, Self-evaluation, Teacher Education, Change

* Dr. Atatürk Üniversitesi, Eğitim Programları ve Öğretim Ana Bilim Dalı
(erdalbay@hotmail.com)

** Doç. Dr. Atatürk Üniversitesi, Eğitim Programları ve Öğretim Ana Bilim Dalı
(kseref@atauni.edu.tr)

*** Atatürk Üniversitesi, Eğitim Programları ve Öğretim Ana Bilim Dalı
YDÜ Sosyal Bilimler Dergisi, C. III, No.1, (Nisan 2010)

İnsan öğrenmeyi bıraktığı gün yaşlanır...

Henry Ford

1. Giriş

İnsanı toplumsal bir varlık yapan ve onu diğerlerinden ayıran en önemli özelliklerden biri özel bir öğrenme yeteneğine sahip olmasıdır. Canlılar arasında öğrenmede en başarılı grup insanlardır. Doğduğu zaman bilinçli hiç bir davranış göstermeyen insanoğlu, yaşaması için gerekli olan tüm davranışları çevre etkisi ve doğuştan sahip olduğu güçlerinin yardımıyla öğrenir (Çelikkaya, 1999). Nesnel dünyaya ait bilgileri kazanma, tutum ve alışkanlıklar, çevre ile etkileşim ve kişisel gelişim gibi hayatın her alanı öğrenme ile ilgilidir (İskender, 2009; Selçuk, 2000).

Biyo-psikolojik ve sosyal bir varlık olan insan, kültürün üreticisi, alıcısı ve aktarıcısı olarak öğrenmeye ihtiyaç duymaktadır (Akbaba, 2008). Öğrenme yoluyla insanlar bilgi, beceri, tutum ve değerler kazanırlar. İnsanlar konuşmayı, yürümeyi, birlikte yaşamayı, yazı yazmayı, bisiklete binmeyi, keman çalmayı, karşılaştıkları problemleri çözmeyi ve bunlara benzer günlük yaşamın gerektirdiği binlerce davranışı öğrenme yoluyla elde ederler.

Her şeyin çok hızlı değiştiği zamanımızda, çağa ayak uydurmanın en iyi çözüm yolu öğrenmedir. Ortaya çıkan değişimle birlikte “bilgi”nin tartışılmaz egemenliği söz konusudur. Bilgiyi zamanında edinebilmek bir rekabet unsuru olmaktadır. Değişime uyum sağlamanın anahtarı, bilgiye sahip olmaktan geçmektedir. Doğru bilgiyi etkili bir şekilde elde etmek, özümsemek ve uygulama yeteneği gelecek yüzyılda anahtar bir beceri olacaktır. İşte bu da ancak *öğrenme*yle elde edilebilir. Bu çağda kabiliyetlerimiz geleceğe adapte olma ve öğrenme kapasitemizle değerlendirilecektir.

“Öğrenme Çağı” adlı kitapta bu durum aşağıdaki gibi açıklanmaktadır:

“Biz yeni bir çağda yaşıyoruz– bilgi ve global rekabet çağı... Bu yeniçağa hazır olmaktan başka bir seçeneğimiz de yok. İnsan aklının ve hayalinin gelişmesi ve sürekli eğitim bu çağda başarıya götüren anahtardır.”

Yukarıda açıklandığı gibi 21. yüzyılda öğrenme kapasitesine sahip olanlar yeni olumsuzluklarla karşı karşıya kalacaklardır. Onlar daha çok bilgi ve değişimle karşı karşıya kalacakları için uyum sağlayamayacak ve değişemeyeceklerdir. Fakat öğrenme değişen dünyaya uyum sağlamadan daha fazla bir şeydir. Bizim öğrenme yeteneğimiz bizi insan yapan şeydir: bizim doğuştan merakı-

mız ve süreklilik gösteren öğrenme yeteneğimiz, bireyler, toplumlar olarak bizi tanımlayan şeydir (Nolan, 2002). Organizmanın yaşamını sürdürmesi, büyük ölçüde çevresindeki değişmelere başarılı olarak uyum sağlama yeteneğine bağlıdır. Etkin uyum sağlama ise öğrenmeyle mümkün olur (Senemoğlu, 1997). Karmaşıklaşan hayata uyum sağlamak için en az karmaşık hayatı algılamayı zorunlu hale getiren karmaşık düşünceye sahip olmak, yaşanan hayata uygun karmaşık davranışı göstermek gerekmektedir.

Öğrenmenin amacı kişiye, konuya veya şartlara bağlı olarak değişir. Bu şekliyle bakıldığında öğrenme dinamik bir süreçtir. İnsan yaşadığı müddetçe sürekli bir şeyler öğrenir. Bir konuyu öğrenen insan artık öncekinden farklı biri olmuştur. Bu farklılaşma insanın “davranış ve tavırlarını, belki de kişiliğini bile değiştiren” farklılaşmadır (Rogers, 1983). Yine “Cümleye başlarken başka biriydim, cümleyi bitirdim başka biri oldum.” ifadesi de öğrenmenin hayatımızdaki önemini ve bu farklılaşmayı çok net bir şekilde ortaya koymaktadır. Burada basit ve yüzeysel bir farklılaşma veya değişme değil; fiziksel, sosyal, felsefi ve psikolojik birlikteliği olan bir süreç söz konusudur.

Gerçek öğrenme insanın özünde var olan bir şeydir. Öğrenme sayesinde daha önceleri hiç yapamadığımız şeyleri yapabilmeye başlarız. Öğrenme yoluyla dünyayı ve yaşamın yaratıcı sürecin bir parçası olan kapasitemizi genişletiriz. Beşinci Disiplin” adlı kitabında Peter M. Senge (2007) bu durumu aşağıdaki gibi açıklamaktadır:

“Gerçek öğrenme, insan olmanın anlamını ta yüreğinden kavrar. Öğrenmeyle kendimizi yeniden yaratırız. Öğrenmeyle, şimdiye kadar hiçbir zaman yapamadığımız bir şeyi yapmaya muktedir hale geliriz. Öğrenmeyle dünyayı ve onunla ilişkimizi yeniden kavrarız. Öğrenmeyle, yaratma ve hayatın üretme sürecinin bir parçası olma kapasitemizi genişletiriz.”

Senge'nin de (2007) yukarıda belirttiği gibi yeni öğrenmeler ile kişinin kapasitesi gelişir, önceden yapamadığı bir şeyi yapabilir hale gelir. Daha geniş anlamda, öğrenme sonucu, birey içinde bulunduğu evrene yeni bir anlam yükler ve evrendeki konumunu yeniden tanımlar (Öztürk, 2002). Bunu daha somut hale getirmek için, öğrenme sonucunda kazanılan niteliklerimizi bir an için kaybettiğimizi ve bunun sonucunda nasıl aciz bir varlık haline geldiğimizi düşünmeliyiz.

Öğrenme ailemize, kurumlara, organizasyonlara ve toplumlara sayısız faydalar sağlayabilir. Örneğin, kişisel gelişim, genişleyen hayata bakış açıları, mesle-

ki kariyerde veya iş hayatında ilerlemeler, daha geniş bir sosyal yaşam ve geleceğinizi şekillendirme gibi pek çok faydaları vardır (Nolan, 2002).

Bu konuyla ilgili olarak yapılan bir araştırmada, insanların %95'inin yeni şeyler hakkında öğrenmenin insanın kendine olan güvenini artırdığını; %92'sinin yeni şeyler hakkında öğrenmenin eğlenceli olduğunu; %83'ünün gelecek yüzyılda da öğrenmenin çok önemli olacağını; %72'sinin kişisel gelişim için çok daha fazla zaman ayırmamız gerektiğini ve %93'ünün de öğrenmek için asla geç olmayacağını düşündüğü tespit edilmiştir (National Adult Learning Survey, DfEE, 1998). Yine yapılan başka bir araştırmada yetişkinlerin % 71'inin öğrenmenin yaşam kalitesini iyileştirebileceğini düşündüğü tespit edilmiştir (Attitudes to Learning, Campaign for Learning/MORI, 1996). Bu anlamda öğrenilenlerin niteliğinin önemli olduğu anlaşılmaktadır.

Atkinson ve diğerlerine (1999) göre de öğrenme, yaşam boyu sürer ve yalnızca yeni bir beceride ya da akademik anlamda uzmanlaşmayı değil, duygusal gelişmeyi, toplumsal etkileşimi ve hatta kişilik gelişimini de kapsar. Öğrenmeyle felsefi boyut açısından insanın hayata bakış açısı değişebilir. Olay ve olgulara daha farklı yönlerden bakabilir. Yine sosyal anlamda içinde yaşadığı toplumla daha uyumlu hale gelebilir. Psikolojik boyutta insan öğrenmeyle kendi özelliklerinin farkına varabilir ve kapasitesini daha da geliştirmek için çaba gösterebilir.

Bu çalışmada da öğrenmenin, bireylerde meydana getirdiği değişimler, onlara yüklediği anlamlar felsefi, sosyal ve psikolojik açılardan tespit edilmeye çalışılmıştır. Felsefi boyut açısından, öğrenmenin, bireylerin hayata bakış açılarında ne gibi etkileri olduğu araştırılmıştır. Yine sosyal açıdan, bireyin toplumla olan etkileşimine ve psikolojik açıdan kendi yeteneklerinin, becerilerinin gelişimine ne gibi katkıları olduğu araştırılmak istenmiştir. Bu anlamda araştırma soruları aşağıdaki gibi formüle edilmiştir.

“Öğretmenlik mesleğine giriş” dersi bağlamındaki öğrenme süreci sonucunda öğretmen adaylarının kendi değerlendirmelerine göre;

- 1- felsefi açıdan,
- 2- sosyal açıdan ve
- 3- psikolojik açıdan ne gibi değişimler gerçekleşmiştir?

2. Yöntem

2.1. Örneklem

Araştırma, Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi İngilizce öğretmenliği bölümünde öğrenim gören ve pedagojik dersler bağlamında “Öğretmenlik Mesleğine Giriş” dersine devam eden 45 öğretmen adayı üzerinde gerçekleştirilmiştir. Örneklem alınan öğretmen adaylarının 23 kız, 22’si ise erkektir.

2.2. Araştırma bağlamı

Bu çalışma, TÜBİTAK tarafından desteklenen “Öğretmen eğitiminde otantik değerlendirme yaklaşımlarının etkililiğinin değerlendirilmesi” konulu araştırma projesinin bir bölümünü oluşturmaktadır. Bu proje bağlamında öğretmen eğitiminde yapılandırmacı yaklaşıma dayalı öğrenme ortamları oluşturulmakta ve bu öğrenme ortamlarında otantik değerlendirme tekniklerinin etkililiği araştırılmaktadır.

Bu araştırmada proje kapsamında, “Öğretmenlik mesleğine giriş” dersi bağlamında gerçekleştirilmiştir. Öğretmen adayları pedagojik formasyon dersleri kapsamında ilk yılda bu dersi almaktadırlar. Bu ders kapsamında, eğitimle ilgili temel kavramlar, eğitimin diğer bilimlerle ilişkisi ve işlevleri (eğitimin felsefi, sosyal, psikolojik, ekonomik, politik temelleri), öğretmenlik mesleğinin özellikleri, öğretmen yetiştirme alanındaki uygulamalar ve gelişmeler vb içerikler yer almaktadır.

2.3. Uygulamalar (İşlemler)

Araştırma kapsamında, bu derste araştırmacı tarafından yapılandırmacı yaklaşıma dayalı öğrenme ortamları oluşturulmuştur. Bu öğrenme ortamlarında öğrenenlerin otantik görevler gerçekleştirmeleri sağlanmıştır. Süreçte gerçekleştirilen etkinlikler aşağıda verilmiştir.

İlk hafta öğrenenlere öğrenme sürecinde nelerin olacağı, hangi çalışmaların gerçekleştirileceği hakkında bilgilendirme yapılmıştır. Bu süreçte öğrenenlerden süreçteki bazı çalışmaların zor olacağı ve yapamayacaklarına ilişkin tepkiler alınmıştır. Bu aşamada Atkinson’un ve Bandura’nın motivasyon kuramlarından yararlanılmıştır. Bu kuramlara göre, öğrenenlere süreçte gerçekleştirecekleri çalışmaların onlar için çok önemli olduğu ve bunu başarabilecekleri açıklanmıştır. Yine daha önceki yıllarda yapılan çalışmalar gösterilmiş ve anekdotlar anlatılmış-

tır. Böylece öğrenenlerin sürece ilişkin tutumları olumlu yönde etkilenmeye şılmıştır.

İlk hafta öğrenenlerin işbirlikli çalışmaları için gruplar oluşturmaları da sağlanmıştır. Gruplar oluşturulduktan sonra öğrenenlerden bir sonraki haftaya dönem sonuna kadar bitirmek zorunda oldukları bir çalışma konusu belirlemeleri açıklanmıştır. Bu çalışma konusunun mutlaka insan ve eğitim temelli olması gerektiğine dikkat etmeleri ifade edilmiştir. Bu konuların, herhangi bir toplumsal sorun ve bu sorunun çözümüne yönelik olabileceği gibi, başarılı insanların hayat hikâyeleri veya eğitimle ilgili bir sorunun bilimsel açıdan ele alınması şeklinde olabileceği ifade edilmiştir. Daha sonra öğrenenler seçtikleri bazı konulara ilişkin önerileri ile derse gelmişlerdir. Bu süreçte, araştırmacı tarafından bu konular öğrenenlerle birlikte incelenmiş ve kararlaştırılmıştır.

İkinci hafta eğitimin felsefi temelleri tartışılmıştır. Felsefenin tanımı, önemi, eğitim felsefe ilişkisi, felsefi akımlar ve temel eğitim akımları öğrenme süreçlerinden örneklerle açıklanmıştır.

Üçüncü hafta eğitimin psikolojik temelleri ele alınmıştır. Bu süreçte temel tanımlar, eğitim ve psikoloji ilişkisi, gelişim ilkeleri, dönemleri bireylerde bilişsel, sosyal-duygusal, fiziksel gelişim dönem özellikleri açıklanmıştır. Bu aşamada öğrenen gruplarından, kendi çevrelerindeki bir çocuğun davranışlarını gelişim dönemi özellikleri açısından gözlemleyip raporlaştırmaları istenmiştir. Örneğin işlem öncesi dönemdeki bir çocuğun işlemleri tersine çevirip çeviremediğini test edip bunu rapor haline getirmişlerdir. Bir sonraki derste gönüllü gruplar hazırladıkları raporları arkadaşlarına sunmuş ve tartışmışlardır.

Dördüncü haftada eğitimin sosyal temelleri işlenmiştir. Eğitimin neden sosyal bir olgu olarak ele alınması gerektiği, kültür eğitim ilişkisi, sosyal tabaka, statü, eğitimde fırsat ve imkân eşitliği gibi içerikler incelenmiştir. Bu hafta otantik görev olarak öğrencilerden okullara gitmeleri ve sosyal boyuta ilişkin incelemeler yapmaları istenmiştir. Bazı gruplar üst ve alt seviyede iki okulun karşılaştırmasını yaparken bazı gruplar ise okullarda eğitimde fırsat ve imkân eşitsizliğini incelemişlerdir. Gönüllü olan gruplar çalışmalarını görüntü formatında hazırlamışlar ve arkadaşlarına derste sunmuşlardır.

Beşinci hafta eğitimin tarihsel temelleri incelenmiştir. Tarihsel dönemlerde ülkemiz eğitim sistemi analiz edilmiştir. Aynı hafta tarihsel temellerle ilgili olarak “Köy Enstitüleri” belgeseli izlettirilmiştir. Bu şekilde yakın tarihimizden itibaren

eğitim sistemimizde meydana gelen değişimleri daha iyi fark etmeleri, kavramaları sağlanmışır. Daha sonra öğrenenlerden belgesel ile ilgili görüşleri alınmışır.

Altıncı haftada öğretilmekte bulunması gereken kişisel, mesleki özellikler konusu işlenmiştir. Öğrenenlerden öncelikle başarılı bir öğretmenin özelliklerinin neler olması gerektiği sorulmuştur. Alınan cevaplar tahtaya liste şeklinde yazılmış ve gruplanmıştır. Aynı süreçte determinist ve indeterminist yaklaşımlar hakkında bilgi verilerek öğretmenlerin olaylara çok yönlü olarak bakmaları gerektiği açıklanmıştır.

Yedinci haftada öğrenenlere sosyo-ekonomik açıdan çok kötü bir durumda olan bir okulda öğretmenin kişisel başarısı sonucunda ortaya koyduğu başarı öyküsünü anlatan “Kalk ve diren” isimli eğitsel içerikli sinema filmi izlettirilmiştir. Bu filmde sonra öğrenenlerden bu filmi analiz etmeleri ve analiz sonuçlarını rapor halinde getirmeleri istenmiştir. Öğrenenlerden filmde öğrenme ile ilgili en az üç tane örnek bulmaları, filmi felsefi, sosyal, psikolojik, tarihsel ve öğretilmekte bulunması gereken özellikler açısından analiz etmeleri istenmiştir. Öğrenenler analizlerinde, sosyal tabakaların eğitim sistemleri üzerindeki etkilerinin neler olduğunu, gelişim dönem özelliklerinin öğrenci davranışını nasıl etkilediğini, eğitim akımlarının uygulamada nasıl olabileceğini, başarılı bir öğretmenin davranışlarının nasıl olabileceğini ortaya koymuşlar ve arkadaşlarıyla paylaşmışlardır.

Daha sonraki haftalarda ise öğrenenler, öğrenme süreci başında almış oldukları ve tamamladıkları çalışmalarını arkadaşlarına sunmaya başlamışlardır. Sunumların değerlendirilmesinde akran değerlendirme tekniği de kullanılmışır. Bir grup sunuma başlamadan önce diğer gruplara performans değerlendirme ölçekleri dağıtılmış ve dereceli puanlama anahtarına göre arkadaşlarının çalışmalarını değerlendirmeleri istenmiştir. Aynı ölçek grupların kendilerini değerlendirmeleri için de kullanılmışır.

Son aşamada ise dönem sonunda öğrenenlerle birlikte öğrenme sürecinin genel bir değerlendirmesi yapılmış ve öğrenenlerin ürün seçki dosyaları teslim alınarak süreç tamamlanmıştır. Sonuç olarak bu öğrenme sürecinde yapılandırıcı yaklaşıma dayalı olarak öğrenenlerin merkezde olduğu öğrenme ortamları oluşturulmuştur.

2.4. Veri toplama süreci

Araştırmada otantik değerlendirme yaklaşımla ilişkili olan kendini değerlendirme tekniğinden yararlanılmışır. Kendini değerlendirme öğrenenlerin kendi öğrenme

süreçlerini, özellikle başarı düzeylerini ve öğrenme sonuçlarını yargılamaları olarak açıklanabilir (Terhart, 2003). Öğrenciler kendilerini değerlendirdiği zaman nasıl öğrendiklerini ve ne öğrendiklerini yansıtır. Onlar kendi kendilerine “nasıl öğreniyorum”, “kendimi geliştirebiliyor muyum?”, “güçlü yanlarım neler?”, “kendimi geliştirmem gereken alanlar neler?” gibi sorular sorarlar. Bu gibi sorulara verdikleri cevaplar öğrenciler için çok önemlidir (Carr, 2002).

Mcdonald ve Boud (2003) tarafından yapılan araştırma sonucunda da, öğrencilerin kendilerini değerlendirmelerinin öğrenci becerileri, performansı üzerinde olumlu etkileri olduğu görülmüştür. Başlangıçta kendini değerlendirme, öğrencilerin deneyimsizliği nedeniyle yanılığara neden olabilir. Bazı öğrenciler gerektiğinden fazla eleştirel veya duyarlı olabilir. Fakat açıklayıcı olması ve konuyu aydınlatacak örneklerin verilmesi açısından önemlidir. Kendini değerlendirmede yazılan ifadeler ispat edilmek zorunda değildir.

Bu araştırma sürecinde de öğretmen adaylarından, öğrenme süreçlerini göz önünde bulundurarak kendilerinde felsefi, sosyal ve psikolojik anlamda ne gibi değişimler olduğu sorularını cevaplandırmaları istenmiştir.

2.5. Sınırlılıklar

Öğrenme karışık bir süreçtir. Birey, hayatın her anında öğrenmeyle iç içedir. Bu nedenle bireydeki değişimlerin sadece bir öğrenme bağlamıyla açıklanması doğru değildir. Bu araştırma kapsamında da bireylerdeki değişimlerin, sadece “öğretmenlik mesleğine giriş” dersindeki öğrenme süreçleriyle açıklanması doğru değildir. Bu değişimlerde birçok etken etkili olmuş olabilir. Yine insandaki değişimlerin tümü kendini değerlendirme formu ve diğer ölçme araçlarının sadece biriyle tam olarak açıklanması imkânsızdır. Açıklanan nedenler bu araştırmanın sınırlılıklarını oluşturmaktadır. Bu nedenle determinist bir yaklaşımla elde edilen bulguların sadece bu öğrenme sürecine bağlı olduğunun ifade edilmesi doğru olmayabilir.

2.6. Varsayımlar

Kuramsal temelde ifade edildiği gibi öğrenme sonucunda bireylerde değişim, olmayan davranışın gösterilmesi, var olan davranışın değiştirilmesi veya düzeltilmesi ve var olan davranışın geliştirilmesi olarak üç şekilde görülebilir. Bu araştırmada öğrenenlerde meydana gelen değişimlerin onlarda var olan davranışların geliştirilmesi anlamında olduğu varsayılmıştır.

Öğretmen adayları öğrenme sürecinde dersin içeriğiyle de ilişkili olarak öğrenmenin felsefi, sosyal ve psikolojik temelleri noktasında eğitim almışlardır. Bu nedenle bu formdaki soruların cevaplandırılmasında herhangi bir sorun yaşanmamıştır.

2.7. Verilerin analizi

Araştırmada nitel verilerin analizinde, Miles ve Huberman (1994) açıkladıkları gibi verinin işlenmesi, verinin görsel hale getirilmesi, sonuç çıkarma ve teyit etme işlemleri gerçekleştirilmiştir. Akran değerlendirme tekniğinin etkililiği ile öğrenenlere açık uçlu anketten elde edilen veriler incelenmiş ve toplanan verileri açıklayacak kavramlara ve ilişkilere ulaşmak için (Yıldırım ve Şimşek, 2008) içerik analizi uygulanmıştır. Veriler daha önceden belirlendiği gibi felsefi, sosyal ve psikolojik olmak üzere üç kategoride elde edilmiştir. Daha sonra ise her kategori ile ilgili veriler kodlanmıştır. Kodlama sırasında anket formları dikkatli bir şekilde incelenmiş ve dikkat çeken ifadeler (cümleler) alınmıştır. Daha sonra ise bu ifadeler dil açısından anlamlı, belirgin şekilde tekrar ifade edilmiş ve aynı olan tepkiler çıkarılmıştır. Verilerin analizinde hangi tepkinin kaç kere tekrarlandığı hesaplanmamış bunun yerine var olan tepkilerin ortaya çıkarılması, yansıtılması amaçlanmıştır. Bu süreç sonunda elde edilen bulgular tablolastırılmıştır.

3. Bulgular ve yorum

Bu araştırmada, “Öğretmenlik mesleğine giriş” dersindeki yapılandırmacı yaklaşıma dayalı öğrenme ortamlarının felsefi, sosyal ve psikolojik anlamda bireylerde meydana getirdiği değişimler araştırılmıştır. Bununla ilgili öğrenenlerin tepkileri aşağıda verilmiştir.

3.1. Öğrenme süreci sonucunda bireylerde felsefi açıdan meydana gelen değişimler nelerdir?

Bu alt problemde araştırma bağlamındaki öğrenme yaşantılarının öğrenenlerde felsefi açıdan ne gibi değişimler yarattığı araştırılmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1: Felsefi açıdan meydana gelen değişimlere ilişkin bulgular**Felsefi anlamda;**

- Hayata bakış açım değişti.
- Sorunlara çözümler üretebileceğimi öğrendim.
- Okulun hayatın kendisi olması gerektiğini öğrendim.
- Olayların altında bilinemeyecek pek çok neden olabileceğini öğrendim.
- Olaylara farklı açılardan (çok yönlü) bakabilme özelliğim gelişti.
- Bilgiyi (öğrenmeyi) sevmeyi öğrendim.
- Olaylar karşısında düşünme şeklim değişti.
- Düşünmenin önemini kavradım.
- Farklı olmanın aslında olumlu bir özellik olduğunu öğrendim.
- Bakmak ve görmek arasındaki farkı anladım.

Tablodaki bulgular incelendiğinde, öğrenenlerin bu öğrenme süreci sonucunda hayata bakış açılarının değiştiğini, olaylara farklı (çok yönlü) açılardan bakabilme özelliklerinin geliştiğini, bilgiyi sevmeyi, okulun hayatın kendisi olması gerektiğini öğrendikleri ve olaylara indeterminist bakış açısından bakmaya başladıklarını ifade ettikleri görülmektedir. Yine farklı olmanın aslında olumlu bir özellik olduğunu, düşünmenin önemli olduğunu fark ettikleri de görülmektedir. Sonuç olarak bu dersteki öğrenmenin felsefi anlamda öğrenenler üzerinde olumlu etkilerinin olduğu ve öğrenenlerin hayata bakış açılarında değişimlere neden olduğu ifade edilmektedir.

3.2. Öğrenme süreci sonucunda bireylerde sosyal açıdan meydana gelen değişimler nelerdir?

Bu araştırma problemi bağlamında öğrenme süreçlerinin öğrenenlerde sosyal anlamda ne gibi değişimler olduğu belirlenmek istenmiştir. Elde edilen bulgular aşağıda Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablodaki bulgularda öğrenenlerin, bireyin toplum içerisinde daha mutlu ve başarılı olabileceğini, kişilerarası ilişkilerde başkalarının düşünceleri de dikkate almaları gerektiğini öğrendikleri, ekiple çalışma alışkanlığı kazandıkları, toplumla uyum içerisinde olunması gerektiğini fark ettikleri görülmektedir.

Tablo 2: Sosyal açıdan meydana gelen değişimlere ilişkin bulgular**Sosyal açıdan;**

- Bireyin toplum içerisinde daha başarılı olabileceğini öğrendim.
- Bireyin toplum içerisinde daha mutlu olabileceğini öğrendim.
- Kişilerarası ilişkilerde başkalarının düşüncelerini de dikkate almam gerektiğini öğrendim.
- Ekipte çalışma alışkanlığı kazandım
- Topluluk karşısında konuşabilme becerisine sahip oldum.
- Toplumla uyum içinde olmam gerektiğini öğrendim.
- Toplum ve eğitimin yapısının etkileşim içinde olduğunu fark ettim.
- Kişilerin statülerinin onlar hakkındaki düşünceleri etkilediğini öğrendim.
- Toplumsal sorunları daha iyi fark etmeye başladım
- Engellilere nasıl yaklaşmam gerektiğini öğrendim
- Sosyal yönden bir takım insanların hayata nasıl hazırlandıklarını öğrendim
- Toplumu sağlıklı bireylerin ileri götürebileceğini anladım
- Öğretmenin toplumun temel taşı olduğunu anladım
- Toplum ve kültürün anlamını daha iyi kavradım
- Sosyal tabakalaşmanın eğitim süreçlerini nasıl etkilediğini öğrendim.

Yine aynı tabloda, toplumla uyum içinde olunması gerektiğini öğrendikleri, kişilerin statülerinin onlar hakkında oluşabilecek düşünceleri etkileyebileceğini, öğretmenin toplumun temel taşı olduğunu ve toplumu sağlıklı bireylerin ileri götürebileceğini fark ettikleri görülmektedir. Öğrenmenin sosyal anlamda faydası olup olmadığına ilişkin bu bulgular genel olarak değerlendirildiğinde de bu sürecin bireylerin özellikle sosyalleşmeleri ve birey-toplum ilişkisini daha iyi anlamaları noktasında olumlu yönde etkili olduğu söylenebilir.

3.3. Öğrenme süreci sonucunda bireylerde psikolojik açıdan meydana gelen değişimler nelerdir?

Bu araştırma probleminde ise öğrenmenin psikolojik anlamda bireyler üzerinde ne gibi etkileri olduğu araştırılmıştır. Kendini değerlendirme formundaki verilerin analizi sonucunda elde edilen bulgular aşağıdaki gibidir.

Tablo 3:Psikolojik açıdan meydana gelen değişimlere ilişkin bulgular**Psikolojik açıdan;**

- Bireylerin farklı tepkiler verebileceğini anladım.
- Kendime olan güvenim arttı.
- Şartlar oluşturulduğunda herkesin başarılı olabileceğini öğrendim.
- Öğrenme ve yeni şeyler keşfetmenin hazzını yaşadım.
- İyi şeyler yapabileceğimi anladım.
- Öğretmen olduğumda her öğrenene farklı yaklaşmam gerektiğini öğrendim.
- Kendimi tanıdım.
- Duygularımı kontrol ederek birçok şeyi başarabileceğini öğrendim.
- Öğrenmede motivasyonun önemli olduğunu fark ettim.
- Özgüvenle başarılı olabileceğimizi öğrendim.
- İnanmanın başarıyı etkilediğini öğrendim.
- İnsanlara nasıl yaklaşmam gerektiğini öğrendim.
- Kendimdeki eksiklikleri fark ettim.
- Her bireyin birbirinden farklı ve orijinal olduğunu anladım.

Öğrenmenin psikolojik anlamda ne gibi etkileri olduğuna ilişkin tablodaki bulgular incelendiğinde öğrenenlerin bu sürecin sonunda, bireylerin farklı tepkiler verebileceğini anladıkları, kendilerine olan güvenin arttığı, şartlar oluşturulduğunda herkesin başarılı olabileceğini öğrendikleri görülmektedir. Yine aynı tabloda öğrenmede motivasyonun önemli olduğunu, inanmanın başarmayı etkilediğini ve her bireyin birbirinden farklı olduğunu öğrendikleri görülmektedir. Bu bulgularda da, araştırma bağlamındaki öğrenme sürecinin öğrenenlerin kişisel kapasitelerinin gelişimi ve kişinin kendi kapasitesini fark etmesi boyutlarda etkili olduğu görülmektedir.

4.1. Tartışma

Bu çalışmada öğretmenlik mesleğine giriş dersindeki öğrenme süreçleri sonucunda öğretmen adaylarında ne gibi değişimler olduğu öğrenenlerin kendi değerlendirmelerine göre yansıtılmaya çalışılmıştır.

İlk olarak felsefi anlamda ne gibi değişimler olduğu sorusu araştırılmıştır. Elde edilen bulgular incelendiğinde, öğretmen adayları tarafından öğrenme sonucunda hayata bakış açılarının, yaşam görüşlerinin değişebildiği ifade edilmiştir. Örneğin bir öğrenen olaylara determinist bir yaklaşımla bakarken öğrenme süre-

cinin sonunda olaylara çok farklı yönlerden bakmaya başlayabilir. Olay ve olguları sorgulayabilir. Öğrenmenin felsefi anlamda katkılarına ilişkin bulgularda öğrenme sürecinin bireylerin hayata, olaylara bakış açılarında değişime neden olduğu görülmektedir. Yine bu öğrenme sürecinin bilgi toplumu olarak adlandırılan içinde yaşadığımız yüzyılda başarının yegâne anahtarı olan “bilgi”nin öğrenilmesinde de etkili olduğu görülmektedir.

Sosyal bir varlık olarak her birey toplum içerisinde yaşamaktadır ve yaşamak da zorundadır. Bireylerin yaşama uyum sağlama sürecinde bilgi edinimi ve bilginin etkili bir şekilde kullanımı kadar içinde yaşadıkları topluma ve gruplara uyumları da önemlidir. Bu araştırma da öğrenenlerin, bireylerin toplum içerisinde daha başarılı ve mutlu olabileceğini, kişilerarası etkileşimlerde başkalarının düşüncelerini de dikkate alınması gerektiğini anladıklarını ifade etmeleri önemlidir.

Öğrenmenin en önemli katkılarından biri de kişinin kendi yeteneklerinin, kapasitesinin gelişimine olan etkisidir. Bu çalışmada elde edilen bulgular, öğrenme sürecinin öncelikle bireylerin kendi kapasitelerinin farkında olmalarına yani kendilerini tanımalarına olanak sağladığıdır. Yine kişilerin var olan kapasitelerini kullanmaları sonucunda başarı hazzı tattıkları, inanmanın, özgüvenin, duyguları kontrol etmenin başarılı olmak için gerekli olduğunu fark ettiklerini belirtmeleri de önemlidir.

Sonuç olarak, birey hayatı boyunca belli bir amaca yönelik, yaşamın anlamını çıkarmaya çalışır. Çoklu değişkenler içinde dünyayı algılama şeklimiz, alışkanlık ve tutumlar kazanmamız, belli bir dili konuşabilmemiz, çevreye tepki vermemiz, hayatı anlamlı hale getirmemiz öğrenmeyle gerçekleşir. Öğrenme, ferdin bizzat yaşama şekli hayatıdır. Hayatın kendisi (kayıp ve kazançlarla) öğrenmedir. Geldiğimiz hayat ve öğreneceğimiz husus, problemin çözümü ne kadar karmaşıksa öğrenmede harcaacağımız faaliyet de o kadar karmaşıktır ve yüksek kalitede olması gerekir. Planlı, programlı ve en verimli şekilde bu öğrenmeyi gerçekleştirmek gerekir. Hayat artık labirent haline gelmiş ve bundan yararlanmak için o yolları bilmek gerekir. Bu anlamda bu araştırma bulguları, oluşturulan öğrenme ortamının bu zor yaşam şartları içerisinde bireylere felsefi, sosyal ve psikolojik açılardan katkıda bulunduğu söylenebilir. Ancak öğrenme kuramsal temelde de ele alındığı gibi çok karmaşık bir süreçtir. Öğrenenlerde bu değişimlerin olması diğer etkenlere de bağlıdır. Bu nedenle buradaki değişimlerin sadece bu öğrenme sürecinin sonucunda gerçekleştiğini söylemek doğru olmayacaktır.

KAYNAKÇA

- Akbaba, S. (2008). *Öğrenme Psikolojisi*. Aydan yay. Erzurum.
- Atkinson, L.R.;Atkinson. C.R ve diğ. (1999). *Psikolojiye Giriş*. (çev: Yavuz Alogan) Arkadaş yayınları, Ankara.
- Attitudes to Learning, Campaign for Learning/MORI, (1996). <http://www.campaign-forlearning.org.uk/cfl/yourlearning/whyslearningimportant.asp>. Erişim tarihi:10.04.2009
- Carr, S.C. (2002). Self-Evaluation: Involving Students In Their Own Learning. *Reading & Writing Quarterly*, 18: 195-199. www.tandf.co.uk. Erişim tarihi: 15.02.2009
- Çelikkaya, H. (1999). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. ALFA, İstanbul.
- Learning Age*. “a renaissance for a new Britain”. <http://www.lifelonglearning.co.uk/greenpaper/>. Erişim tarihi:25.04.2009.
- McDonald, B. & Boud, D. (2003). The impact of self-assessment on achievement: The effects of self-assessment training on performance in external examination. *Assessment in Education*. 10 (2), 209-220.
- Miles, M. ve Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expandedsourcebook* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- National Adult Learning Survey, DfEE, (1998). http://www.campaign-for-learning.org.uk/cfl/yourlearning/whyslearning_important.asp. Erişim tarihi: 01.02.2009
- Nolan, M. (2002). *Education and support for parenting*. Baillière Tindall. www.books.google.com.tr. Erişim tarihi: 01.03.2009
- Öztürk, R. (2002). *Öğrenme Kuramları ve Öğretim İlkeleri*. <http://stu.inonu.edu.tr/~e040040002/ramazan-zulfiye.htm>. Erişim tarihi: 20.05.2009
- Rogers, E.M. (1983). *Diffusion of Innovation*. 3rd ed. New York: The Free Press.
- Scheurman, G. (1998). From behaviorist to constructivist teaching. *Social Education*, 62(1), 6-9.
- Selçuk, Z. (2000). *Gelişim ve Öğrenme*. Ankara: Nobel.
- Senemoğlu, N. (1997). *Gelişim, Öğrenme ve Öğretim*. Ankara: Spot yayıncılık.
- Senge, P. (2007). *Beşinci disiplin*. (Çev: Ahmet Dogukan ve A.İldeniz), Yapı Kredi yayınları

Terhart, E. (2003). Constructivism and teaching: a new paradigm in general didactics?. *Journal Curriculum Studies*, vol. 35, no. 1, 25–44

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma yöntemleri*. 6. Baskı. Ankara: Seçkin yayıncılık.